

Gestió de les transformacions socials, programa de la Unesco

Jean-Michel Armengol i Petit

Segons alguns sociòlegs, l'èxit econòmic obté la seva força en els diversos components polítics i culturals de la societat local. Així mateix, defineixen la noció de *capital social* com el conjunt d'institucions, usos i relacions de confiança favorables a la cooperació. Descobriments genials que rehabilita la diversitat cultural com un avantatge en la competència econòmica i que denuncia l'individualisme com a perjudici per a les pràctiques tradicionals de cooperació. Si ens interessem en les noves necessitats dels ciutadans, basades sobre unes xarxes relacionals informals i sobre la creativitat d'algunes persones o grups, les iniciatives locals requereixen precisament aquest famós *capital social*.

Efectivament, encara que es puguin trobar les mateixes necessitats de nous serveis a tot Europa, no sempre es constata la capacitat per transformar aquesta demanda en projectes creadors de llocs de treball i de riquesa. La dinàmica de les iniciatives locals varia considerablement segons les regions. Un cop descartades les explicacions relacionades amb els reglaments i els finançaments, les causes d'aquestes diferències s'han de buscar en les característiques pròpies de cada territori. Com d'altres activitats econòmiques, sembla que les iniciatives locals només es desenvolupen sobre un terreny propici: el capital social.

En efecte, sense participació de la població en la definició de les seves necessitats, sense cooperació activa entre els actors econòmics i polítics, sense capacitat d'innovació endògena i sense cert pragmatisme nodrit de confiança, no hi hauria cap de les iniciatives locals. Prosperen sobre un territori quan hi troben una combinació positiva de factors, com ara les matèries primeres (finançament, professionalitat i competències tècniques), el saber fer (coneixement dels dispositius reglamentaris, comercialització, concepció del servei) i un entorn favorable (clima de cooperació, durada suficient d'incubació). Per consegüent, l'absència d'a-

quests factors revela sense cap dubte una societat civil poc dinàmica i unes perspectives econòmiques grises. Mentrestant, aquest diagnòstic no ens ha de fer condemnar definitivament unes regions handicapades per una feble densitat de població, un clima social conflictiu i una mà d'obra poc qualificada. Alguns exemples en zones rurals portugueses, gregues, franceses i irlandeses demostren que és possible construir un capital social, a condició d'adoptar la bona estratègia de valoració del potencial endogen i de mantenir l'esforç durant deu o quinze anys. Aquí poden i han d'intervenir útilment els organismes internacionals. En efecte, la valoració del potencial local i la mobilització del capital social no depenen únicament dels actors locals, amb capacitats financeres, jurídiques i humanes sovint limitades. Requereixen intervencions de natura particular que no tindran per objectiu difondre unes respostes uniformes sobre un territori sinó fer néixer noves formes de respondre *a mida* dels problemes particulars de cada regió.

MOST, programa per a la gestió de les transformacions socials

Únic programa de les Nacions Unides sobre l'anàlisi i la gestió de les transformacions socials, el programa MOST de la Unesco es basa en un capital social i intel·lectual que dóna valor, gràcies a una xarxa densa d'institucions acadèmiques i d'investigadors repartits a través de tots els continents. Aquí es troba la principal riquesa d'aquest programa intergovernamental: haver sabut posar en marxa i desenvolupar unes xarxes a la vegada productores i redistribuidores de continguts.

Els *partenaires* del MOST produeixen coneixements fonamentals, crítics i actius, sobre unes àrees que corresponen a les principals prioritats del programa: la lluita contra la pobresa, el desenvolupament local, la governabilitat democràtica o, encara, els estudis comparatius sobre les noves dinàmiques socials als països emergents. Institucions acadèmiques i investigadors partenariats hi estan conscientment involucrats perquè el camp de la investigació participi a oferir respostes als grans reptes presentats pels canvis socials en curs.

Així, a més de posar les competències i les intel·ligències al servei de l'anàlisi de les transformacions del món contemporani, vetllen per difondre els resultats dels seus treballs en pro dels que decideixen i de la societat civil mitjançant l'organització de fòrums, la publicació d'obres o fins i tot la posada en marxa de diversos programes de reforç de capacitats individuals o institucionals, entre els quals, les universitats d'estiu.

Aquestes cites *estiuènques* reuneixen regularment joves universitaris (professors, investigadors i joves diplomats de diferents països) al voltant de conferències magistrals, estudis de casos i tallers debats per analitzar els problemes principals que presenten les regions on tenen lloc, i proposen solucions pràctiques i polítiques per intentar resoldre'ls.

Dues forces principals guien aquest programa de formació: una aportació central, de caràcter metodològic, i un esperit d'intercanvi de coneixements entre els parti-

cipants, en què cadascú aporta a la dinàmica els propis conceptes i resultats científics. Tot això, sota la condició essencial d'una perspectiva transdisciplinària, que combina informació quantitativa i qualitativa, experiència pràctica de camp i solidesa del saber científic fonamental.

L'envelliment de la població

L'envelliment va ser seleccionat com a prioritat regional del programa MOST per a la regió Europa, incloses l'Europa central i de l'est, i l'Amèrica del Nord.

Entre les oportunitats i els reptes als quals Europa s'enfronta al segle XXI, la remarcable transició demogràfica actual té profundes conseqüències sobre molts aspectes de la vida individual, comunitària, nacional i internacional. En alguns països desenvolupats el nombre de gent gran representarà més del doble que els infants el 2050. Aquesta transformació demogràfica imposa a les nostres societats el repte de promoure més oportunitats per a la gent gran, a fi que es realitzin prenent part en tots els aspectes de la vida.

Així, la Unesco contribueix a la posada en marxa del Pla d'acció internacional de Madrid sobre l'envelliment 2002, adoptat per la segona Assemblea mundial sobre l'envelliment.

El pla d'acció invoca uns canvis de comportaments, de polítiques i de pràctiques en tots els àmbits i en tots els sectors per promoure el desenvolupament d'una societat per a totes les edats.

Tres direccions prioritàries

- la gent gran i el desenvolupament;
- promoure la salut i el benestar de la gent gran, i
- assegurar mitjans d'habilitació i de suport.

Aquesta posada en marxa requereix també, *inter alia*, "una visió política, econòmica, ètica i espiritual per al desenvolupament social de la gent gran basada en la dignitat humana, els drets humans, la igualtat, el respecte, la pau, la democràcia, la responsabilitat compartida i la cooperació, i el ple respecte dels valors religiosos i ètics i dels orígens culturals de les persones."

El pla subratlla igualment que "és necessari fomentar i promoure una investigació completa, diversificada i especialitzada sobre l'envelliment en tots els països, en particular en aquells en desenvolupament. La disponibilitat d'informacions fiables és indispensable per identificar els problemes emergents i per adoptar unes recomanacions." Aquí estem precisament al cor del nexa entre investigació i política, que representa l'orientació principal del MOST.

Jean-Michel Armengol i Petit

*Llicenciat en comerç internacional i gestió i desenvolupament,
i secretari general de la Comissió Nacional Andorrana per la Unesco*